

čez 200 enot (večina proznih žanrov). Bolj so ga cenili na tujem (v Rusiji, Zagrebu, Celovcu) kakor doma, kar je razvidno iz zavrnitev Križnikovih prošenj po objavi gradiva.

Simon Rutar je bil profesor zemljepisa in zgodovine. Povečal se je predvsem zbiranju folklornih pesmi, pa tudi pripovedi in nekaj folklornih obrazcev je najti, napisal je nekaj razprav o folklornih pesmih in povedkah. Zanimal se je tudi za tekoče prispevke iz antropologije.

Karel Štrekelj je eden velikih graških slavistov in eden najvidnejših, predvsem po obsežnem opusu pa tudi najuspešnejših folkloristov v Sloveniji, saj je s svojo akcijo zbiranja »narodnega blaga« prispeval zavidljivo zbirko in primerno ovrednotenje folklornega gradiva. Sodeloval je tudi z J. B. de Courtenayem, zbral je dela drugih zbiralcev in objavil slovitno zbirko *Slovenske narodne pesmi*. Z navodili zbiralcem je postavil temelje terenskega dela. Nekatera njegova izhodišča veljajo še danes: da zapisovalec zapiše vse to in samo to, kar se mu pripoveduje ali poje, da ničesar ne prenareja, dodaja ali izpušča, da kolikor mogoče uporablja tudi tiste besedne besede in oblike, v katerih se mu pripoveduje, da pri narečju posebne glasove zaznamuje s posebnimi znamenji, da pazi na naglas in zaznamuje vsak naglašeni zlog. Zaradi prezgodnje smrti je bilo njegovo prekinjeno, vendar so ga nadaljevali drugi.

Portreti folkloristov kažejo na željo po ohranjanju in raziskovanju slovenske slovstvene folklorne in razvoja folkloristike v Sloveniji. S svojimi prizadevanji so dali slovstveni folklori tako potrebno vrednost: pridigarji so jo v zapisanih pridigah ohranjali (tudi žanre, ki so jih želeli iztrebiti), zbiralci pa so slovstveno folkloro v zapisih, ki ustrezajo današnjim merilom ali pa tudi ne, in jo raziskovali iz različnih vidikov. Vsi zapisi kažejo na takratno miselnost slovenskega kulturnega prostora. Obravnava teh po izobrazbi in profilu različnih ljudi, a po zanosu do slovstvene folklorne tako rekoč enakih, je neprecenljivo delo, ki daje vrednost tako vedi kot vsakemu posamezniku, hkrati pa se odpirajo nova vprašanja, na katera avtorica s svojim delom opozarja in opogumlja za razrešitev v prihodnjih raziskavah.

Saša Babič

Sabina Pugelj, *Vile bile*. Celje: Celjska Mohorjeva družba, 2012. – 607 str.

Konec prejšnjega leta je kot 41. knjiga v zbirki *Glasovi* izšla knjiga *Vile bile*. Avtorica je arheologinja Sabina Pugelj, ki je ob svoji diplomski nalogi zbrala zgodbe v dolini Reke med Ilirsko Bistrico do Zabič in Hrušice, nato pa je zgodbe s pomočjo Marije Stanonik uredila za objavo. Zgodbe sledijo uvodni besedi strokovne urednice Marije Stanonik in Sabine Pugelj, sam uvod pa tvorijo tri zgodbe, ki kažejo na kontekst in odnos do pripovedovanja. Zgodbe – gre za kar 861 enot – so razdeljene v devet poglavij: pravljice (teh je najmanj), bajčne povedke, strašljive povedke, legendne povedke, razlagalne povedke, zgodovinske povedke, etnološke povedke, socialne povedke in šaljive povedke. Vsako poglavje uvaja uganka, ki jo je avtorica dobila od istih pripovedovalcev kot zgodbe. Sledi slovarček narečnih besed in besednih zvez, nato pa opis jelšanskega in bistriškega govora, ki ga je pripravila Marija Tončič Štrancar. Gre za neprecenljiv dodatek knjigi, saj so zgodbe napisane v narečju, zato bralec večkrat poseže po slovarčku, sam opis narečja pa olajša branje. Na koncu so navedeni pripovedovalci s pripadajočimi številkami folklornih pripovedi ter povzetka v nemščini in angleščini.

Knjiga zapolnjuje vrzel, ki je ostala na tem območju po izidu knjige *Düša na bicikli* (Glasovi 27, 2003) in *Frk čez drn-frk čez trn* (Glasovi 30, 2005). Gre za še eno izredno pomembno delo, saj nam takšne zbirke ohranjajo zgodbe, ki izginjajo iz naših življenj, ohranjajo vedenje starejših generacij, orisujejo njihovo življenje. Zgodbe dodatno vrednost dobijo z zapisom v narečju, pri čemer zapis ohranja naglas in besedišče. Knjiga je nedvomno neprecenljiva za vse tiste, ki jih zanimajo pripovedništvo, zgodovina in etnologija tega območja, in za ohranjanje kulturne dediščine v ilirskobistriškem prostoru.

Saša Babič

Književna životinja. Kulturni bestiarij – II. dio. Ur. Suzana Marjanič in Antonija Zaradija Kiš. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku, 2012. – 1143 str., ilustr.

Inštitut za etnologijo in folkloristiko iz Zagreba je v okviru raziskovalnega projekta »Kulturna animalistika. Književni, folkloristički, etnološki i kulturno antropološki pristup« leta 2012 izdal drugo knjigo o tej tematiki. Kakor pove že naslov, sta urednici Suzana Marjanič in Antonija Zaradija Kiš uredili nadaljevanje *Kulturnega bestiarija* iz leta 2007, ki je zaoral ledino za raziskave kulturne animalistike. *Književna životinja*, ki obsega več kot 1100 strani in združuje 48 prispevkov, ostaja zvesta obravnavi živali v najrazličnejših kontekstih in različnim kulturno-animalističnim pristopom, ki so bili predstavljeni že v *Kulturnem bestiariju*. Uvod monografije *Književna životinja* na kratko predstavi širši okvir raziskav kulturne in literarne animalistike in različne šole, ki so se postopoma razvijale od 70. let prejšnjega stoletja. Pomembno je, da so spremenile naš način dojemanja živali in opozorile na njihovo vlogo v načinu življenja ljudi. Urednici zato omenjata tudi temeljno literaturo, po kateri lahko posežejo vsi, ki bi se radi lotili raziskovanja pomenov živali v življenju ljudi. Na ta način bralcu hkrati predstavi številne teoretske okvire v svetovnem merilu, v katerih so premišljali avtorji in avtorice zbranih prispevkov.

Že v prvi knjigi so nekateri avtorji med biblijskimi živalmi, folklornim izročilom in animalističnim ekofeminizmom obravnavali motive živali v literarnih delih, vendar pa šele *Književna životinja* seže v jedro problematike, saj ji je v celoti posvečena. Knjiga je vsebinsko razdeljena na osem poglavij, ki si sledijo po literarno-zgodovinskem kriteriju, in sicer od najstarejših virov in folklornega izročila, srednjeveške in renesančne književnosti, do sodobne književnosti, med drugim znanstvene fantastike, otroške literature in filozofije oziroma zooetike. Najobsežnejši poglavji sta prvo, ki obravnava mitološko oziroma folklorno izročilo z različnih delov sveta, ter zadnje poglavje »Življenje živali skozi književnost«, ki obravnava pojavljanje posamičnih živali, od čebele do mačke in krave, v literarnih delih.

Vsebinsko poleg barvnih fotografij, ki so jih prispevali avtorice in avtorji prispevkov, domiselno dopolnjujejo podobe iz dveh bestiarijev. Na začetku vsakega prispevka bralčevo pozornost pritegnejo poznani navedki, iz Biblije ali od znanih ljudi, ki so vsebinsko povezani s poglavjem. To ustvari vtis premišljene povezanosti prispevkov v smiselne celote, ki druga drugo dopolnjujejo.

Književna životinja je nastala v izredno kakovostnem in dragocenem sodelovanju mednarodne zasedbe, med uveljavljenimi strokovnjaki in mlajšimi kolegi. Avtorice in avtorji so iz Hrvaške, Slovenije, Ukrajine, Velike Britanije, Avstrije, Srbije, Bolgarije, Francije, Kanade, Poljske in Belgije. Monografija je izredno barvita in pestra, tako na oblikovni kot na vsebinski